

Валерія Струнгар,

мол. наук. співроб.,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

ПРЕДСТАВЛЕНІСТЬ І РОБОТА БІБЛІОТЕК У ВІКІ-ПРОЕКТАХ

Стаття присвячена дослідженню представленості й роботи бібліотек у вікі-проектах як перспективної форми співробітництва бібліотек з користувачами. Основну увагу зосереджено на виокремленні напрямів використання вікі-технології бібліотеками. Окреслено перспективні напрями діяльності бібліотеки в контексті залучення користувачів до створення бібліотечного й користувацького ресурсів.

Ключові слова: бібліотеки, користувачі, колабороція, вікі-технології, вікі-проекти, вікі.

Сьогодні з інтенсивним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій бібліотеки нарощують представлення своєї діяльності в інтерактивному веб-середовищі, що створює нову реальність у галузі соціальних комунікацій, зокрема бібліотекознавчих студій як складової комунікаційних досліджень. Серед перспективних напрямів роботи в інтерактивному інфопросторі – колаборативні мережі, спільноти, проекти, базовані на технологіях, що пропонують бібліотекам нові можливості для кращого обслуговування своїх користувачів та залучення нових, і є чинником стимулювання розвитку бібліотечної сфери. Вони надали бібліотекам нові можливості щодо співпраці та взаємодії з користувачами, спільного використання ресурсів бібліотечної мережі та інших інформаційних інституцій.

Особливості колаборативних мереж досліджуються як у загально-теоретичному зрізі, так і в практичній площині. Найбільш розробленим можна вважати напрям використання вікі-проектів в освіті: досліджено відкриті освітні ресурси і їхню роль у навчальній діяльності [2], зокрема вікі-технології у сучасній освіті [5, 6, 8, 12]. Коротке порівняння вікі-ресурсу та інституційного репозитарію, наголошуючи на

важливості використання і взаємодоповнення обох цих ресурсів у інформаційному забезпеченні діяльності вищого навчального закладу, здійснює Г. Онисько [9].

Певні напрацювання існують і щодо використання вікі-технології у бібліотечній сфері. В. Бондаренко узагальнює досвід впровадження в систему інтернет-обслуговування інтерактивних інформаційних технологій і окреслює перспективні напрями розвитку форм інтернет-обслуговування в контексті сучасної трансформації бібліотек в універсальні інформаційно-комунікаційні центри в умовах глобалізації [1]. О. Мар'їна аналізує найбільші краудсорсингові проекти зарубіжних бібліотек і розглядає перспективи застосування технології краудсорсингу в бібліотечній сфері України [7]. Т. Ярошенко, Т. Якушко розробили навчальний курс, підготували посібники, метою яких є розкриття сутності, основних принципів функціонування Веб 2.0, а також практичне ознайомлення слухачів з основними його сервісами, можливостями їх використання в бібліотеках [13]. Е. Кроскі досліджує використання бібліотеками технології Веб 2.0 [17].

На сьогодні можна говорити і про дослідження, що спрямовані на теоретичні узагальнення відповідних інформаційно-комунікаційних практик: науковий колектив НБУВ системно досліджує участь бібліотек в інтерактивній комунікації соціальних медіа [4, 10, 11]; Ю. Половинчак розглядає колаборативні проекти в системі соціальних комунікацій та досліджує тенденції їх активізації в розбудові вітчизняного комунікативного простору [11].

Водночас перспективність використання досліджуваних технологій дає змогу прогнозувати зростання участі бібліотек у колаборативних проектах різного рівня та активізацію використання ними відповідних соціальних технологій, що актуалізує дослідження, спрямовані на систематизацію й наукове осмислення відповідного досвіду бібліотек.

Колаборація як спільна діяльність кількох суб'єктів у будь-якій сфері реалізовується через краудфандинг і краудсорсинг. Перший термін використовується при описі колективного надання фінансових ресурсів в організаційній формі пожертвування тощо у відповідь на відкритий заклик, як правило через Інтернет, для підтримки ініціативи людей або організацій. У випадку з краудсорсингом ідеться про технологію соціальної взаємодії, що передбачає вихід за межі внутрішнього

середовища організації в пошуках креативного потенціалу для вирішення завдань, поставлених перед структурою, і полягає в передачі певних виробничих функцій невизначеному колу осіб без укладання трудового договору [11]. Важливо зазначити, що краудсорсинг, як інноваційний інструмент взаємодії бібліотеки та користувачів [15], став можливим завдяки розвитку технологій Веб 2.0¹⁴.

Отже, досліджуючи цю інновацію в бібліотечному середовищі, можна стверджувати, що бібліотечний краудсорсинг – це технологія, що реалізується на основі Веб 2.0 і представляє систему управління зворотним зв'язком бібліотеки й соціуму, використання якого значно розширюється з удосконаленням розвитку соціальних медіа. До таких технологій, що надають нові можливості комунікації в бібліотечній сфері, можна віднести вікі-технології як інструмент користувацької співпраці в мережі. З позиції колаборативного процесу написання вікі-технологія як спеціальна редагувальна модель дає можливість учасникам створювати колективний документ, при цьому редагувати, обговорювати й ділитися інформацією щодо спільних інтересів [20].

Треба зазначити, що спеціальна редагувальна модель бібліотеки може виступати або об'єктом (наприклад, енциклопедичні статті про бібліотеку), або суб'єктом колаборації (бібліотекарі можуть бути авторами статей чи проєктів бібліотечної чи іншої дотичної тематики; модераторами; організаторами співпраці тощо). Тому метою статті є дослідження представленості й роботи бібліотек у вікі-проектах як перспективної форми співробітництва бібліотек з користувачами.

Термін «вікі» походить з гавайської мови, що означає «швидкий», і був запозичений У. Каннінгемом, розробником першої вікі-системи (WikiWikiWeb) «Портлендське сховище зразків», яка була створена для збору фрагментів програмного коду [18]. Він спочатку описав цей термін як найпростішу онлайн-базу даних, яку може редагувати кожний користувач. Взаємозв'язок сторінок і колективні зусилля – саме ці риси виділяють вікі серед інших соціальних сервісів.

---

¹⁴ Технології Веб 2.0 надають можливість інтерактивної взаємодії користувачів між собою за допомогою соціальних мереж, блогів, вікі-проєктів тощо. При цьому не тільки збільшується інтенсивність взаємодії користувачів один з одним, а й зростає кількість форм комунікації користувачів між собою.

Сьогодні з технологічної точки зору термін «вікі» використовується, щоб описати вікі-сайти і їхнє програмне забезпечення. Вікі-сайти представляють колекції пов'язаних документів, які можна легко розвивати, модифікувати, а також їх можуть доповнювати читачі. У вигляді програмного забезпечення вікі продукує колаборативні інструменти, що дають змогу об'єднуватися авторам і спільно розвивати вікі-сайт. Досить часто під терміном «вікі» розглядають безпосередньо комплекс елементів: взаємодію між програмним забезпеченням, авторами і вікі-сайтами.

Досить цікавою є точка зору про те, що вікі нагадує простір вільних знань, який заснований на колективній комунікації. Спільне написання передбачає участь одного або декількох учасників, що роз'яснюють, модерують, за допомогою редагування та/або перегляду тексту з одного або декількох користувачів, які беруть участь у процесі [22].

Перевагами вікі є колаборація серед територіально розподілених робочих груп учасників і легкість, з якою користувачі можуть стати авторами. Цінність вікі виходить за рамки простого створення інформаційних ресурсів і являє нову парадигму спільного використання інформації, одну з найбільш динамічних систем колаборативного збору інформації [14].

М. Фаркаш, бібліотекар дистантного навчання в Норвічському університеті, зазначає, що можливості використання вікі в бібліотеці нескінченні. Щонайменше вони представляють собою простори для швидкої та легкої колаборативної роботи, а у своїх кращих проявах можуть стати громадськими ресурсами, які позиціонуватимуть бібліотеку як інтерактивний центр місцевої громади [16].

Загалом можна виокремити два напрями використання вікі-технології бібліотеками: внутрішньоорганізаційний і участь у загальноінформаційних проектах (не пов'язаних безпосередньо з бібліотекою, але їх може використовувати чи працювати в них бібліотека) (рис. 1).

На основі вікі-технології розробляються вікі-проекти, за допомогою якої читач перестає бути читачем у бібліотеці – він стає учасником виробництва інформації, автором, читачем, редактором і дистриб'ютором в одній особі.

Бібліотеки можуть використовувати вікі-технології внутрішньоорганізаційно, тобто за допомогою вікі-проектів, що мають на меті надання інформації користувачам і представляючи загальну інформацію про

бібліотеку. Загалом такі проекти мають обмежений доступ редагування та/або доступ серед користувачів і їх модерують бібліотекарі. Щодо таких вікі-проектів, то їх можна умовно поділити на два види: вікі-проекти, які створюють для користувачів бібліотеки, і вікі-проекти, які створюють, щоб підтримати свою власну роботу.

Рис. 1. Використання вікі-технології бібліотеками

Так, бібліотеки проявляють різні підходи щодо доступу до вікі-проектів серед користувачів бібліотеки. Деякі бібліотеки обмежують використання вікі-проектів серед користувачів, водночас інші дають можливість відвідувачам створювати сторінки. До вікі-проектів, які створюють для користувачів бібліотеки, можна віднести проекти, що представляють собою довідники ресурсів, тематичні довідники. Наприклад, Публічна бібліотека округу Сейнт-Джозеф в Індіані (США) почала створювати свої тематичні довідники на основі вікі-технології – SJCP’s Subject Guides (http://www.libraryforlife.org/subjectguides/index.php/Main_Page). Водночас тільки бібліотекарі мають дозвіл редагувати вікі-сторінки.

Також до проектів, що створюють для користувачів бібліотеки, можна віднести комунікаційні майданчики для запису інформації, думок і спогадів, спрямовані на поліпшення комунікації та розвиток спільноти

студентів, викладачів, співробітників і друзів університету; проекти, які містять корисну інформацію для викладачів та студентів. Так, Бібліотека К. Е. Мундта в державному університеті Дакоти (США) використовує вікі-проекти, щоб покращити комунікацію серед штату бібліотеки. Тому співробітники бібліотеки використовують технологію вікі.

До інших вікі-проектів, які створюють для користувачів бібліотеки, можна віднести проекти для поширення інформації про бібліотечні технології. Наприклад, відділ бібліотечного обслуговування інформаційними технологіями в Бібліотеці Жан і Александер Херд у Нешвіллі (США) використовує вікі-проект LITS (<http://wiki.library.vanderbilt.edu/lits>), щоб генерувати довідники про бібліотечні технології для користувачів бібліотеки. Вікі-проект містить інформацію про стан електронного каталогу бібліотеки, керівні принципи безпечних обчислень для покращення надійності й безпеки комп'ютерних систем і програм, звіти. Так, вікі-проект Library Success: A Best Practices Wiki (https://www.libsuccess.org/Library_Success:_A_Best_Practices_Wiki) є найкращим практичним застосуванням, що дає можливість поділитися передовим досвідом і допоміжними матеріалами. Він призначений для бібліотекарів, для того щоб вони могли поділитися своїм досвідом і знаннями. Проект включає 10 основних категорій, що охоплюють професійні й управлінські питання бібліотечної роботи та технологій. У межах основних категорій є 75 підкатегорій, кожна з яких відповідає вікі-сторінці або статті. Різні категорії та сторінки відрізняються рівнем вкладу членів спільноти Library Success. Професійна категорія, наприклад, містить вісім статей щодо конференцій і підвищення кваліфікації, які містять гіперпосилання. Бібліотеки можуть створювати співтовариство вікі, у якому члени фіксуватимуть інформацію, що корисна для місцевої громади (наприклад, інформування щодо спортивних змагань, дозвілля або дефіцитних послуг певного фахівця) [16].

Бібліотеки також створюють вікі-проекти, щоб підтримати свою роботу: як заміну групової електронної пошти для колективного написання документів, збереження інтранету й документів (наприклад, інформування про політику керівництва, путівник конференції). Так, бібліотека Міннесотського університету в США використовує вікі-модель як інтранет. Вікі-проект University of Minnesota Libraries Staff Website (<http://wiki.lib.umn.edu>) містить офіційну інформацію про штат

бібліотеки – від організаційної структури до університетської політики подорожей. Водночас співробітникам пропонується внести свій внесок у вікі-проект. Інші ж вікі-проекти створюють, щоб розвивати й підтримувати бібліотеку та проекти, що пов'язані з підготовкою до презентацій звітів.

Р. Уізерс описує вікі-проект у бібліотеках на прикладі інформаційної служби Університету Маямі (США) [21]. Автор зауважує, що інформаційна служба університету використовує технологію вікі для представлення інформації в бібліотеках Університету Маямі. Проект містить інформацію про бібліотечні послуги й графік роботи бібліотеки. Головний розділ вікі-проекту відображає питання, щодо яких надаються відповіді.

Також серед вікі-проектів умовно можна виділити комбінований вид вікі-проектів, що створюють для користувачів бібліотеки й підтримки власної роботи. Наприклад, створюють вікі-проекти для інформування й обговорення каталогу бібліотеки. Такі проекти у відкритому доступі для користувачів представляють будь-яку інформацію, крім конфіденційної, та оновлюються користувачами.

Іншим напрямом використання вікі-технології бібліотеками можна назвати участь чи організацію бібліотеки в загальноінформаційних проектах, тобто створених для всіх користувачів інформаційного простору без участі бібліотек, проте вони можуть приєднуватися до них чи використовувати їх. Треба зазначити, що такі проекти мають необмежений доступ редагування серед користувачів. Водночас обмеження можуть бути обумовлені за рахунок політики проекту, тоді як бібліотека на це не впливає.

Найбільш поширеними серед загальноінформаційних вікі-проектів є енциклопедії – сайти довідкового характеру, наповнення яких здійснюється спільними зусиллями великої кількості учасників. Найвідоміший вікі-проект – загальнодоступна і вільна для використання енциклопедія «Вікіпедія» – був створений у 2001 р. як англomовний проект онлайн-енциклопедії за вікі-технологією. Незважаючи на дискусії про надійність і точність інформації, що надається в ній, «Вікіпедія» – один з найбільш відвідуваних сайтів у світі, найбільший і популярний універсальний довідник у мережі Інтернет, джерело актуальної інформації (постійно оновлюваний ресурс), що надає інформацію різними мовами. Статті

індексуються пошуковими системами і відображаються в перших результатах пошуку, що також є безперечною перевагою цього ресурсу.

Загальноінформаційні вікі-проекти підтримують роботу фахівців у сфері інформації, у тому числі тих, які працюють у сфері загального управління інформацією, а також у бібліотеках. Так, до них можна віднести проекти, що представляють собою колекції матеріалів; енциклопедичні проекти, що розробляють, щоб збирати й ділитися знаннями у формі енциклопедії; колабораційні бази знань для інформаційної архітектури; бази знань для фахівців з управління контентом, які інформують про інформаційні бюлетені щодо системи управління контенту, книги, конференції та навіть повідомляють про робочі місця в управлінні контентом; проекти професійної асоціації або спеціальної групи інтересів, які загалом надають інформацію про інформаційні технології бібліотеки, щоденники подій, а також інші ресурси щодо використання інформаційних технологій у бібліотеці та управління інформацією. Такі проекти може редагувати й доповнювати будь-який користувач.

Окремо слід наголосити на використанні інформаційних вікі-проектів в освітній діяльності. Галузі використання включають розробку інформаційних ресурсів для студентів; сховищ і атракцій матеріалів, таких як есе і портфелі, що створюються студентами; колаборативних просторів для групової та класної роботи. Наприклад, вікі-проект Info Teach (<http://www.infoteach.org/wiki>) створений у Нортгемптонському університеті (Велика Британія) як інформаційний ресурс для викладачів. Метою проекту є створення інтерактивного співтовариства практики для бібліотекарів і викладачів, щоб охопити всі сектори розвитку читача: запити роботи, навчання, а також групове й індивідуальне навчання.

Б. Маттіс описує використання вікі-проектів в Університеті Батлера (США) [19]. Автор наголошує на тому, що студенти працюють у командах з метою визначення ресурсів предметної галузі, постять ресурс і оцінюють його на відповідній вікі-сторінці. Водночас колаборативна діяльність заохочує студентів і викладачів більше, ніж стандартні лекції. Крім того, це стимулює створення репозиторію студентської роботи, що може використовуватися іншими студентами для порівняння результатів команди та оцінювання їхньої роботи викладачами.

Інші вікі-проекти представляють репозиторії для бібліотечних навчально-методичних матеріалів і більш загальні ресурси для бібліо-

текарів, які зацікавлені в навчанні, включаючи роздаткові матеріали й навчальні посібники, навчальні поради, гіперпосилання на веб-сайти, глосарій і бібліографію.

У результаті аналізу роботи бібліотек у загальноінформаційних вікі-проектах можна виділити таку форму роботи, як створення й редагування матеріалів, наприклад створення або редагування статей, спрямованих на представлення бібліотеки (довідкові дописи про установи, історичні будівлі, документи й колекції; дописи з бібліотекознавчих і дотичних тем; статті про бібліотекознавців). Наприклад, в українській «Вікіпедії» у категорії «Бібліотеки», станом на липень 2017 р., представлено 538 статей. Зокрема, статті про 13 бібліотек (за алфавітом, за країною, бібліотеки-музеї, приватні бібліотеки, університетські бібліотеки, національні бібліотеки, онлайн-бібліотеки, бібліотеки за містом, бібліотеки для дітей, зниклі бібліотеки тощо). Також у цій категорії представлено 20 статей про книги за місцем зберігання, тобто книги з фондів Британської бібліотеки, Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, Російської національної бібліотеки, Національної бібліотеки Франції. Так, щодо книг Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, то тут представлено «Апостол», «Архітектор Йосип Каракіс», «Киево-Печерський патерик», «Київські глаголичні листки», «Пересопницьке Євангеліє». Що стосується публікацій про вчених, то в категорії «Бібліотекознавці» представлено дев'ять статей про вітчизняних і зарубіжних учених. Водночас категорія «Українські бібліотекарі» містить 58 публікацій про українських бібліотекарів, серед яких статті про науковий колектив НБУВ, а саме про О. Онищенко, В. Попика, Л. Дубровіну, Т. Добко та ін.

Водночас у категорії «Бібліотеки» (Libraries) англійської «Вікіпедії», станом на липень 2017 р., представлено 2 тис. 523 статей, серед яких бібліотеки за роком створення (Libraries by year of establishment), бібліотеки за типами (Libraries by type), бібліотеки за предметом (Libraries by subject), бібліотеки за регіоном (Libraries by region), бібліотечні організації (Library-related organizations); статті за категоріями «Бібліотечна справа» (Library science), «Бібліотечне співробітництво» (Library cooperation) та ін. Категорія «Бібліотекознавці» (Academic librarians) англійської «Вікіпедії» містить 58 статей, зокрема, про науковців Кембриджського, Гарвардського, Принстонського університетів, Націо-

нальної бібліотеки Ізраїлю, Триніті Коледжу (Дублін). Треба зазначити, що в категорії «Бібліотекарі за національністю» (Librarians by nationality) відсутня категорія й статті про українських бібліотекарів.

Наведена статистика дає змогу говорити, з одного боку, про відставання в представленості українських бібліотек і бібліотекознавства (ширший тематичний діапазон, системність), з іншого – окреслює перспективи роботи й актуальність цього напрямку.

Серед відібраних для дослідження 56 бібліотек і науково-інформаційних центрів України, які активно використовують соціальні медіа, було виявлено, що 25% бібліотек (14,3% ВНЗ; 8,9% обласних; 1,8% загальнодержавного значення) надають інформацію про представлення їхньої сторінки у «Вікіпедії» на офіційному сайті бібліотеки. Загалом на сторінках вікі-проекту надається інформація про історію та сучасного стан, фонди, користувачів, послуги, видавничу роботу, веб-проекти бібліотеки. Також на сторінках подають рік заснування, контакти, тип, зібрання (обсяг фондів), доступ і користування (видача книг, кількість читачів, веб-сайт), фотографію будівлі бібліотеки. Подання інформації у статтях «Вікіпедії» стандартизоване, публікується за єдиним шаблоном. Наприклад, візуальний супровід сторінки Рівненської обласної універсальної наукової бібліотеки у «Вікіпедії» (рис. 2).

Водночас зарубіжні бібліотеки не надають інформації на офіційному сайті про сторінки у «Вікіпедії», хоча представлені у вікі-проекті. Треба зазначити, що бібліотечні статті більш інформативні в тому випадку, коли йдеться про зарубіжні бібліотеки. Наприклад, надається розширена інформація про історію, сучасний стан, фонди бібліотеки. Також на сторінках «Вікіпедії» надаються відомості щодо бюджету, керівництва, співробітників бібліотеки. Наприклад, візуальний супровід сторінки Бібліотеки Конгресу у «Вікіпедії» (рис. 3).

Під час дослідження було проведено аналіз щодо редагування сторінок українських і зарубіжних бібліотек у «Вікіпедії», який показав, що це різні користувачі, наприклад бібліотеки, бібліотекарі й студенти, які постійно оновлюють інформацію. Можуть також працювати бібліотечні вікіпедисти (наприклад, тексти про Бібліотеку Конгресу редагує вікіпедист із Вірджинії).

Рис. 2. Представлення Рівненської обласної універсальної наукової бібліотеки у «Вікіпедії». Джерело: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D1%96>

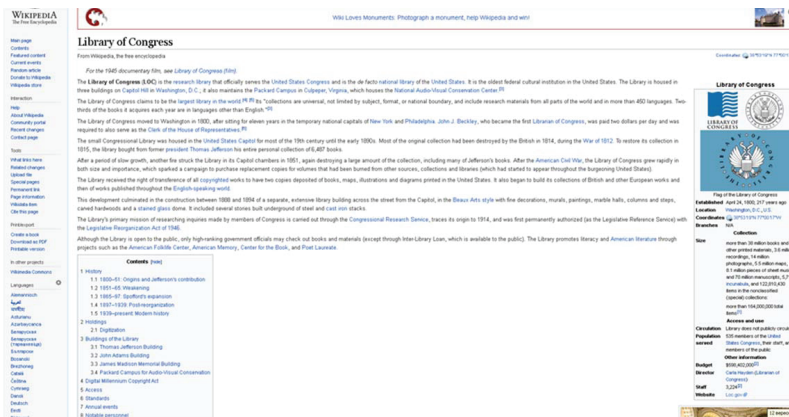

Рис. 3. Представлення Бібліотеки Конгресу у «Вікіпедії» Джерело: https://en.wikipedia.org/wiki/Library_of_Congress

Крім описаного напрямку роботи, вікі проводить різного роду організаційні заходи: марафони¹⁵, конкурси, тематичні тижні тощо.

¹⁵ Марафони – змагання, які проводить вікі, присвячені написанню

Перспективними з точки зору роботи бібліотеки є краєзнавчі, тематичні проекти, наприклад «Тиждень Вінниччини-2017»¹⁶. Бібліотеки можуть як популяризувати заходи, ініційовані вікі, так і висувати власні організаційні проекти для наповнення вікі-простору. Так, Бібліотека КПІ (KPI Library) повідомляє в соціальній мережі Facebook (допис від 30 січня 2017 р.) про те, що в межах вікі-марафону співробітники бібліотеки доповнили сторінки дослідників КПІ посиланнями на повні тексти їхніх праць у відкритому доступі.

Значним прикладом сприяння розвитку вікі-проектів в Україні є те, що Прем'єр-міністр України В. Гройсман підтримав пропозиції громадськості, спрямовані на розвиток україномовного розділу «Вікіпедії», і доручив органам виконавчої влади вжити у 2017 р. заходи для їх реалізації. Серед запропонованих громадськістю заходів варто відмітити сприяння проведенню конкурсу з розміщення наукових робіт в українському розділі «Вікіпедії» і створення електронного інформаційного ресурсу культурної спадщини й культурних цінностей. Реалізація запропонованих заходів надасть, наприклад, більші свободу й можливості для освітян, учнів і студентів, поліпшить ситуацію з популяризацією та збереженням історико-культурної спадщини й музейних цінностей, а також сприятиме розвитку найбільшого україномовного енциклопедичного та інформаційного проекту, яким є «Вікіпедія» [3].

Підсумовуючи результати аналізу практичного застосування вікі-проектів, можна виокремити три основні напрями цієї діяльності: співробітництво між бібліотеками; співробітництво бібліотеки і користувачів; співробітництво серед користувачів.

Співробітництво між бібліотеками може відбуватися за допомогою вікі-проектів, що представляють колаборативні ресурси для бібліотекарів: роздаткові матеріали, навчальні посібники; методики викладання, поради, прийоми; веб-сайти; глосарій і енциклопедію; бібліографію й тематичні вікі-ресурси. Умовно серед співробітництва між бібліотеками треба виділити використання вікі-проектів бібліотекарями як локальної

максимальної кількості статей за визначений час (зазвичай 72 год).

¹⁶ «Тиждень Вінниччини-2017» – захід створений серед серії проектів спільної праці та співробітництва користувачів української «Вікіпедії» над статтями, який дає змогу поновити й посилити співпрацю у відповідних тематичних проектах, присвячених регіонаві.

мережі, що відбувається завдяки колаборативним базам знань. Загалом такі вікі-проекти представляють собою простори для динамічної колаборації співробітників бібліотеки та платформи спільного використання ресурсів (новини й оголошення; проекти; навчальні ресурси; робочі документи та допоміжні матеріали; інформація про громадську, наукову діяльність, конференції, публікації).

Щодо співробітництва бібліотеки й користувачів, то воно відбувається завдяки вікі-проектам, що представляють колекції ресурсів, щоб допомогти відвідувачам бібліотеки. Загалом такі проекти оновлюються бібліотекою для загальнодоступного використання.

Співробітництво між користувачами відбувається завдяки вікі-проектам, що дають змогу, наприклад, додавати рецензії на книги.

У результаті аналізу було визначено мету представлення бібліотек у вікі-проектах: спільне використання інформації; збір документації щодо програмного забезпечення; підтримання конференцій; сприяння бібліотекарів і викладачів до колаборації; створення цифрових депозитаріїв; створення інтранету, бази знань, тематичних путівників; збір відгуків читачів.

Отже, бібліотекам необхідно активніше представляти свою діяльність і працювати у вікі-проектах, незважаючи на ряд проблем, що перед ними стоять, адже вікі-технології надають великі можливості щодо колаборації бібліотек з користувачами.

Однією з проблем, чому бібліотеки не використовують вікі-проектів, може бути бюджетний клімат у бібліотеках. Занадто часто є недостатньо коштів, штату й ресурсів, щоб запропонувати бажаний рівень обслуговування. Іншою проблемою може виступати необхідність переосмислення бібліотекою ролі бібліотекарів і відвідувачів. На жаль, сьогодні відносини між бібліотекарем і відвідувачем сприймаються як односторонні, тобто є потреба в допомозі бібліотекаря, а не навпаки. Ще однією проблемою може бути можливість негативного авторитету вікі-проекту, навіть бібліотеки, якщо користувачам дозволено редагувати бібліотечний вікі-проект. Однією з причин того, чому бібліотеки не представляють свою діяльність у вікі-проектах, може бути й те, що вікі – усе ще нові технології. Можливо, бібліотекарі експериментують у безпечніших контекстах, таким чином вони набувають досвіду створення проектів, де їхні експертні знання будуть необхідні. Якщо це припущення вірне,

то можна прогнозувати тільки збільшення представленості бібліотек у вікі-проектах.

Таким чином, якщо на початку своєї діяльності бібліотеки лише надавали доступ до створеної в процесі розвитку суспільства інформації, то сьогодні завдяки соціальним медіа бібліотека не лише перейшла до вироблення власної продукції й надання доступу до неї, а також досліджує можливості використання мережевої платформи бібліотек для створення нової інформації спільно з користувачами.

Можливості використання колаборативних технологій у процесі оптимізації бібліотечного обслуговування створили умови для спів-авторства бібліотеки й користувача, що дає змогу говорити про формування інтелектуального бібліотечного та користувацького ресурсів.

Література

1. *Бондаренко В.* Бібліотечне інтернет-обслуговування: стан та перспективи: [монографія] / В. Бондаренко ; наук. ред. Т. Гранчак ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2016. – 276 с.

2. *Войтович О.* Створення та використання навчальних вікі-ресурсів з природничих дисциплін / О. П. Войтович, В. П. Сергієнко, І. С. Войтович // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. – 2014. – Вип. 8. – С. 159–165.

3. Володимир Гройсман дав доручення сприяти розвитку україномовної «Вікіпедії» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wikimediaukraine.wordpress.com/2017/01/19/hroysman-support-wikimedia/>. – Назва з екрана.

4. *Гранчак Т.* Бібліотека в реалізації державотворчої інформаційної політики : [монографія] / [Т. Гранчак, В. Бондаренко, С. Горова та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2016. – 324 с.

5. *Данилюк С. С.* Особливості використання Інтернет-технології «вікі» у процесі формування професійної компетентності майбутніх філологів / С. С. Данилюк // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Педагогічні науки. – 2012. – № 22 (3). – С. 245–252.

6. Дягло Н. В. Вікі-технології у сучасній освіті / Н. В. Дягло // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2009. – № 2 (74). – С. 30–31.

7. Мар'їна О. Ю. Використання краудсорсинг-технологій у діяльності зарубіжних бібліотек / О. Ю. Мар'їна // Вісн. Харк. держ. акад. культури. – 2013. – Вип. 41. – С. 212–221.

8. Морзе Н. В. Формування навичок ефективної співпраці студентів під час використання Вікі-порталу / Н. В. Морзе, Л. О. Варченко-Троценко // Інформ. технології і засоби навчання. – 2014. – Т. 40. – Вип. 2. – С. 92–106.

9. Онисько Г. Завдання вікі-ресурсу та інституційного репозитарію у формуванні науково-освітнього середовища вищого навчального закладу / Г. Онисько, О. Шкодзінський // Вісн. Львів. ун-ту. Серія: Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. – 2012. – Вип. 7. – С. 297–300.

10. Онищенко О. Соціальні мережі як інструмент взаємовпливу влади та громадянського суспільства / [О. Онищенко, В. Горовий, В. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2014. – 260 с.

11. Онищенко О. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства / [О. Онищенко, В. Горовий, В. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2013. – 250 с.

12. Стеценко Г. В. Практичне використання вікі-енциклопедії в навчально-виховному процесі / Г. В. Стеценко // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2009. – № 6. – С. 18–21.

13. Ярошенко Т. О. Технології Веб 2.0 для бібліотек і користувачів: нові можливості розвитку бібліотечного середовища : посіб. для бібліотекарів за прогр. підвищ. кваліфікації / Т. О. Ярошенко, Т. О. Якушко ; Укр. бібл. асоц., Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв, Центр безперервн. інформ.-бібл. освіти, Голов. тренінг. центр для бібліотекарів. – Київ : Самміт-книга, 2013. – 106 с.

14. Berube L. Do You Web 2.0? / L. Berube. – Chandos Publishing, 2011. – p. 145.

15. Danowski P. Library 2.0 and User-Generated Content. What can the users do for us? [Electronic resource] / P. Danowski. – Mode of access: <http://archive.ifla.org/IV/ifla73/papers/113-Danowski-en.pdf>. – Title from the screen.

16. Farkas M. Using wikis to create online communities [Electronic

resource] / M. Farkas. – Mode of access: <https://core.ac.uk/download/pdf/11879692.pdf>. – Title from the screen.

17. *Kroski E.* Web 2.0 for Librarians and Information Professionals / E. Kroski. – New York: Neal-Schuman Publishers. – 2008. – p. 209.

18. *Leuf B.* The Wiki Way: Quick Collaboration on the Web / B. Leuf, W. Cunningham. – Boston: Addison-Wesley. – 2001. – p. 464.

19. *Matthies B.* Using a wiki to enhance library instruction / B. Matthies, J. Helmke, P. Slater. – Mode of access: https://www.researchgate.net/publication/41559009_Using_a_Wiki_to_Enhance_Library_Instruction. – Title from the screen.

20. *Wichmann A.* Improving revision in wiki-based writing: coordination pays off / A. Wichmann, N. Rummel // *Computers & Education*. – 2013. – № 62. – pp. 262–270.

21. *Withers R.* Something wiki this way comes / R. Withers // *College & Research Libraries News*. – 2005. – № 66. – pp. 775–777.

22. *Witney D.* Wiki work: can using wikis enhance student collaboration for group assignment tasks? / D. Witney, T. Smallbone // *Innovations in Education and Teaching International*. – 2011. – № 48 (1). – pp. 101–110.

References

1. Bondarenko, V. (2016). Bibliotechne internet-obsluhovuvannia: stan ta perspektyvy [Library Internet service: state and prospects]. Kiev [in Ukrainian].

2. Voitovych, O. (2014). Stvorennia ta vykorystannia navchalnykh viki-resursiv z pryrodnych ykh dystsyplin [Creation and use of educational wiki-resources on natural disciplines]. *Onovlennia zmistu, form ta metodiv navchannia i vykhovannia v zakladakh osvity – Updating of Contents, Forms and Methods of Training and Education in Educational Institutions*, issue 8, pp. 159–165 [in Ukrainian].

3. Volodymyr Groisman dav doruchennia spriyaty rozvytkovi ukrainomovnoi Vikipedii [Volodymyr Groysman has given an assignment to contribute to the development of Ukrainian-speaking Wikipedia]. Retrieved from <https://wikimediaukraine.wordpress.com/2017/01/19/hroysman-support-wikimedia> [in Ukrainian].

4. Hbranchak, T. (2016). Biblioteka v realizatsii derzhavotvorchoi informat-

siinoi polityky [Library in realization of state information policy]. Kiev [in Ukrainian].

5. Danyiuk, S. (2012). Osoblyvosti vykorystannia Internet-tekhnologii «viki» u protsesi formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnykh filolohiv [Features of use of Internet technology of «Wiki» in the course of formation of professional competence of future philologists]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka – Bulletin of the Luhansk National University of Taras Shevchenko*, no 22 (3), pp. 245–252 [in Ukrainian].

6. Diahlo, N. (2009). Viki-tekhnologii u suchasni osviti [Wiki technologies in modern education]. *Kompiuter u shkoli ta simi – The Computer at School and Family*, no 2, pp. 30–31 [in Ukrainian].

7. Marina, O. (2013). Vykorystannia kraudsorsynh-tekhnologii u diialnosti zarubizhnykh bibliotek [Use crowdsourcing technologies in activity of foreign libraries]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury – Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture*, issue 41, pp. 212–221 [in Ukrainian].

8. Morze, N. (2014). Formuvannia navychok efektyvnoi spivpratsi studentiv pid chas vykorystannia Viki-portalu [Formation of skills of effective cooperation of students when using Wiki portal]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia – Information Technologies and Tutorials*, Vol. 40, issue 2, pp. 92–106 [in Ukrainian].

9. Onysko, H. (2012). Zavdannia viki-resursu ta instytutysiinoho repozytariiu u formuvanni naukovo-osvitnoho seredovyscha vyshchoho navchalnogo zakladu [Problem of the wiki-resource and institutional repository in formation of the scientific and educational environment of the higher educational institution]. *Visnyk Lvivskoho universytetu – Bulletin of the Lviv University*, issue 7, pp. 297–300 [in Ukrainian].

10. Onyshchenko, O. et al. (2014). Sotsialni merezhi yak instrument vzaiemovplyvu vlady ta hromadianskoho suspilstva [Social networks as the tool of mutual influence of the power and civil society]. Kyiv [in Ukrainian].

11. Onyshchenko, O. et al. (2013). Sotsialni merezhi yak chynnyk rozvytku hromadianskoho suspilstva [Social networks as factor of development of civil society]. Kyiv [in Ukrainian].

12. Stetsenko, H. (2009). Praktychne vykorystannia viki-entsyklopedii v navchalno-vykhovnomu protsesi [Practical use of the wiki-encyclopedia

in teaching and educational process]. *Kompiuter u shkoli ta simi – The Computer at School and Family*, no 6, pp. 18–21 [in Ukrainian].

13. Yaroshenko, T. (2013). *Tekhnolohii Veb 2.0 dlia bibliotek i korystuvachiv* [The Web 2.0 technologies for libraries and users], Kyiv: Sammit-knyha [in Ukrainian].

14. Berube, L. (2011). *Do You Web 2.0?* p. 145. Chandos Publishing [in English].

15. Danowski, P. Library 2.0 and User-Generated Content. What can the users do for us? Retrieved from <http://archive.ifa.org/IV/ifla73/papers/113-Danowski-en.pdf> [in English].

16. Farkas, M. Using wikis to create online communities. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/11879692.pdf> [in English].

17. Kroski, E. (2008). *Web 2.0 for Librarians and Information Professionals*. Neal-Schuman Publishers [in English].

18. Leuf, B. (2001). *The Wiki Way: Quick Collaboration on the Web*. Addison-Wesley [in English].

19. Matthies, B. Using a wiki to enhance library instruction. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/41559009_Using_a_Wiki_to_Enhance_Library_Instruction [in English].

20. Wichmann, A. (2013). Improving revision in wiki-based writing: coordination pays off. *Computers & Education*, no 62, pp. 262–270 [in English].

21. Withers, R. (2005). Something wiki this way comes. *College & Research Libraries News*, no 66, pp. 775–777 [in English].

22. Witney, D. (2011). Wiki work: can using wikis enhance student collaboration for group assignment tasks? *Innovations in Education and Teaching International*, no 48 (1), pp. 101–110 [in English].

Стаття надійшла до редакції 09.11.2017.

Valeriia Strungar,

Junior Research Associate,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Representation and Work of Libraries on Wiki-Projects

The article deals with the research of representation and work of libraries on wiki-projects as perspective form of cooperation libraries with users. It is defined that it is possible to consider wiki technologies as one offer new opportunities to communication in library sphere as the instrument of users' cooperation in Network. The main attention is concentrated on highlighting directions of use of wiki technology by libraries. Specifics and the main current trends of development of library wiki-projects in conditions of collaborative technologies distribution are covered. Perspective activities of library in the context of users involvement to creation of library and user resources are defined.

Keywords: libraries, users, collaboration, wiki technologies, wiki-projects, Wiki.